

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาก่อนวัยเรียนจัดเป็นการศึกษาระดับหนึ่งที่มีความสำคัญ เป็นวัยทองของการจัดการศึกษาที่ผู้เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้สอนหรือผู้ดูแลเด็ก ซึ่งเป็นผู้มีส่วนอย่างมากในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเตรียมความพร้อมและนำเด็กไปสู่การพัฒนาทั้งด้านร่างกาย สังคม อารมณ์และสติปัญญา การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กวัยนี้ควรจัดในลักษณะที่ให้เด็กได้มีโอกาสกระทำกิจกรรมต่างๆด้วยตนเอง เพราะเด็กจะเกิดการเรียนรู้และสร้างประสบการณ์ให้กับตัวเอง โดยการค้นคว้าสำรวจ ทดลองสิ่งต่างๆ จากการเล่นและได้สัมผัสกับกิจกรรมเหล่านั้นโดยตรง เด็กต้องการเรียนรู้ความจริงในสิ่งที่อยู่รอบตัว มีความสนใจต่อธรรมชาติและบุคคลที่ใกล้ชิด ความอยากรู้อยากเห็นอยากเรียนรู้มีอยู่โดยธรรมชาติในตัวเด็กทุกคน การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่ดี และเหมาะสมจะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่ง จินตนา สุทธิจินดา (2522, หน้า 38) กล่าวว่า หากสิ่งที่เด็กได้รับในวัยนี้เป็นไปอย่างราบรื่น เหมาะสมกับลักษณะพัฒนาการ ผู้อบรมเลี้ยงดูเด็กให้ความรักความเอาใจใส่ต่อความต้องการพื้นฐานของเด็ก ย่อมเป็นที่เชื่อมั่นได้ว่าเมื่อเขาเติบโตขึ้นก็จะเป็นสมาชิกที่มีประโยชน์ต่อสังคม

ทักษะทางภาษาเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญมากในการช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่ง ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521, หน้า 96) กล่าวว่า ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันที่มนุษย์ต้องใช้ในการสื่อสาร เด็กก่อนวัยเรียนได้เรียนรู้ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน จากการทำงานร่วมกับเพื่อน จากครู จากพ่อแม่ ทั้งที่บ้านและโรงเรียน ดังนั้นการส่งเสริมความพร้อมด้านทักษะทางภาษาที่ถูกต้องให้กับเด็กวัยนี้จึงนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับเตรียมเข้ารับการศึกษาในระดับประถมศึกษา และเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เป็นไปในทางที่พึงประสงค์อย่างเต็มศักยภาพ ในการเตรียมความพร้อมเสริมสร้างทักษะทางภาษาให้กับเด็กนอกจากครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาแล้ว ยังมีผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็ก เช่น พ่อแม่ ญาติพี่น้อง เพื่อน และบุคคลในชุมชนที่โรงเรียน ครูผู้สอนคือบุคคลหนึ่งที่ใกล้ชิดเด็ก ซึ่งมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเด็กตลอดเวลาเป็นผู้สร้างให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการรอบด้านในตัวเด็ก

การเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาของจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่นักเรียนใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสารในชีวิตประจำวันพบปัญหาต่างๆ มากมาย สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้มีความพยายามหาแนวทางในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพของจังหวัดอยู่ตลอดเวลาหลายรูปแบบ แก้วดา ยศอิ (2536, หน้า 6) เพราะปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญยิ่ง ได้แก่ ภาษา การจัดกิจกรรมทุกกิจกรรมนั้นเด็กจะต้องเข้าใจคำสั่ง ความหมาย เด็กถึงจะทำกิจกรรมนั้นๆ ได้ถูกต้องและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ (อินทร นันทสมบุรณ์, 2538, หน้า 103)

จากปัญหาดังกล่าวจึงได้มีการนำวิธีการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษามาทดลองใช้โดยมุ่งหวังที่จะแก้ปัญหาต่างๆ เพราะว่าการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาจะมุ่งเน้นการให้ปัจจัยป้อน และกระบวนการเรียนรู้ด้วยกลวิธีต่างๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และได้ประสบการณ์ตรงในการใช้ภาษา ทั้งในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนอย่างต่อเนื่อง ในลักษณะบูรณาการด้วยตนเอง จากการพัฒนาความเข้าใจความหมายโดยรวมของเรื่องไปสู่องค์ประกอบย่อยของภาษา โดยยึดสื่อการเรียนและการจัดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นอย่างมีเป้าหมาย ซึ่งก็คือ การนำรูปแบบภาษาไปใช้สื่อสารได้ในชีวิตประจำวันเป็นหลักและให้สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในแต่ละชุมชนของผู้เรียน ลำดับของกระบวนการเรียนการสอนจะจัดตามหลักการพัฒนาภาษาของผู้เรียนในการรับรู้และเรียนรู้ตามธรรมชาติ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างระดับความสามารถ ความถนัด ความสนใจและสติปัญญาของผู้เรียน (เสาวลักษณ์ รัตนิวิช, 2536, หน้า 18)

ดังนั้นเพื่อพัฒนาความพร้อมด้านทักษะทางภาษาของนักเรียนอนุบาลที่เป็นชาวเขา ผู้วิจัยจึงมีความคิดและความสนใจที่จะนำเอาวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษามาใช้ในการพัฒนาความพร้อมทักษะทางภาษาโดยเฉพาะทักษะด้านการฟัง การพูด ของนักเรียนอนุบาลที่เป็นชาวเขาเพื่อเตรียมพื้นฐานทางภาษาให้เด็กสามารถสื่อสารและร่วมกิจกรรมได้ และเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาในการจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมด้านทักษะทางภาษาของนักเรียนชาวเขาระดับก่อนประถมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมเตรียมความพร้อมด้านทักษะทางภาษาด้วยวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมด้านทักษะทางภาษาของกลุ่มทดลองก่อนและหลังเรียนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชาวเขาชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 โรงเรียนบ้านแกงหอม สาขาม้ง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 30 คน

2. เนื้อหา กิจกรรมเตรียมความพร้อมด้านทักษะทางภาษา ซึ่งครูดำเนินกิจกรรมโดยการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา โดยให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ และเนื้อหาตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2 เล่มที่ 2

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การเตรียมความพร้อมด้านทักษะทางภาษาด้วยวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พัฒนาการความพร้อมด้านทักษะทางภาษา

สมมติฐานของการวิจัย

เมื่อนักเรียนได้เรียนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาแล้ว ความพร้อมด้านทักษะทางภาษาจะสูงขึ้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

กิจกรรมเตรียมความพร้อม หมายถึง กิจกรรมหรือประสบการณ์ทางภาษาที่จัดโดยบูรณาการในแผนการจัดประสบการณ์ประจำวันเพื่อฝึกฝนการใช้ภาษาในฐานะผู้รับภาษาและผู้ส่งภาษา

ความพร้อมด้านทักษะทางภาษา หมายถึง ความสามารถของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาในการจำแนกภาพ การจำแนกเสียง การรู้คำศัพท์ ความเข้าใจในการฟัง การใช้สายตาและกล้ามเนื้อให้สัมพันธ์กันและการรู้ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับสัญลักษณ์ ซึ่งได้ด้วยแบบทดสอบความพร้อมด้านทักษะทางภาษา

การสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา หมายถึง การเตรียมความพร้อมด้านทักษะทางภาษา โดยให้ผู้เรียนรู้ความหมายของเรื่องที่เรียนก่อนการสอนความรู้ตามหลักภาษา โดยจะเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องโดยรวมจากการฟัง โดยมีขั้นตอนในการสอนคือ

ขั้นที่ 1 ครูอ่านเรื่องให้นักเรียนฟัง

ขั้นที่ 2 นักเรียนเล่าเรื่องย้อนกลับ

ขั้นที่ 3 สรุปเรื่องร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน

ขั้นที่ 4 ทำหนังสือเล่มใหญ่

ขั้นที่ 5 เกมการศึกษาและเกมฝึกทักษะทางภาษา

นักเรียนชาวเขา หมายถึง นักเรียนชาวเขาเผ่าม้งที่กำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 30 คน ในโรงเรียนบ้านแก่งหอม สาขาแม่ปาง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ในการศึกษาครั้งนี้ช่วยให้ทราบถึงประสิทธิภาพของวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาที่ส่งผลต่อความพร้อมด้านทักษะทางภาษา
2. เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนชาวเขาชั้นอนุบาลปีที่ 2